

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ «ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ»
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ І
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО: СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТАХ

збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих учених

Одеса
Видавець Букаєв Вадим Вікторович
2026

DOI: <https://doi.org/10.24195/FutureEducation2026>

УДК 37:502.131.1

О-72

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 14 від 28.05.2026 року)

Матеріали друкуються в авторському варіанті

Освіта майбутнього: стратегія сталого розвитку в
О-72 європейському та національному контекстах : збірник
матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих учених. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович,
2026. 110 с.

УДК 37:502.131.1

©ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО», 2026

*Олексій Анатолійович Листопад,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки,
Олена Віталіївна Садовенко,
студентка факультету дошкільної педагогіки та психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ У ДІТЕЙ 6-7 РОКІВ

Сучасні умови життя характеризуються високою інтенсивністю дорожнього руху, що зумовлює підвищений рівень небезпеки для всіх його учасників, зокрема дітей дошкільного віку. Дитина 6–7 років активно пізнає навколишній світ, розширює межі власної самостійності, частіше перебуває поза межами безпосереднього нагляду дорослих, тому питання безпеки дорожнього руху набуває особливої ваги [5].

Формування уявлень про правила дорожнього руху в дітей старшого дошкільного віку є важливим напрямом виховної роботи в закладах дошкільної освіти, оскільки саме в цьому віці закладаються основи свідомого та відповідального ставлення до власної поведінки на вулиці. Дитина повинна не лише знати основні правила переходу дороги, сигнали світлофора, значення дорожніх знаків, а й уміти застосовувати ці знання у реальних життєвих ситуаціях [2].

Водночас психофізіологічні особливості дітей 6–7 років (обмежений обсяг уваги, імпульсивність, емоційність, недостатня здатність прогнозувати наслідки власних дій) створюють додаткові ризики для безпечної поведінки. Саме тому педагогічний процес має бути спрямований на систематичне формування у дітей відповідних знань, умінь і навичок через ігрову діяльність, моделювання дорожніх ситуацій, використання наочних, інтерактивних і практичних методів навчання [1].

Актуальність проблеми також зумовлена вимогами Базового компонента дошкільної освіти України, який передбачає формування в дітей компетентності з безпечної поведінки в довіллі, зокрема на вулиці та дорозі. Виховання культури безпечної поведінки є важливим аспектом цілісного розвитку дитини, що сприяє збереженню її життя і здоров'я (Г. Беленька, О. Білан, А. Богущ, А. Бурова, О. Вишневський, Н. Гавриш, Л. Гарбар, У. Гольцварт-Ретер, Г. Гуменюк, Л. Гураш, К. Крутій, Н. Кудикіна, Н. Лисенко, А. Обертинська, Н. Пихтіна та ін.).

Проблема формування у дітей 6-7 років уявлень про правила дорожнього руху є надзвичайно актуальною в сучасних умовах з низки

ключових причин: діти вікової категорії 6-7 років належать до групи підвищеного ризику, вони є учасниками дорожнього руху як пішоходи та пасажери. За даними Національної поліції України, дитячий травматизм на дорогах залишається серйозною проблемою. Кожна дорожня пригода з дитиною – це наслідок не лише порушень водіїв, але й необізнаності, недосвідченості та безвідповідальності самих дітей. Цей вік характеризується першим самостійним виходом у «дорослий» світ (шлях до школи, гуртки, прогулянки), що багаторазово підвищує ризик [7].

Діти фізіологічно не здатні охопити зором всю ситуацію на дорозі, як дорослий. Важко правильно оцінити відстань до автомобіля, його швидкість і напрямок руху. Дитина може зосередитися на одному об'єкті (наприклад, м'ячі, що викотився на дорогу) і повністю ігнорувати інші небезпеки. Дитина може необдуманно вибігти на проїзну частину, підкоряючись емоційному пориву. Діти часто сприймають дорогу як ігровий майданчик, а автомобіль – як велику іграшку. В цьому віці діти схильні копіювати поведінку батьків, навіть якщо вона неправильна (перебігання на червоне світло, перехід у невстановленому місці) [3].

Безпека життя та здоров'я дітей – пріоритетна державна задача. Держава зацікавлена у вихованні дисциплінованих і законопослушних учасників дорожнього руху з дитячих років. Формування правової культури та відповідальної поведінки на дорозі є частиною загального процесу соціалізації особистості. Формування у дітей 6-7 років не просто сукупності знань, а стійких навичок безпечної поведінки на дорозі є актуальним завданням, що поєднує в собі: педагогічний аспект (як найефективніше навчати?), психологічний аспект (врахування вікових особливостей), соціальний аспект (відповідальність сім'ї, освітніх установ та держави). Робота в цьому напрямку не може бути епізодичною; вона потребує комплексного, системного підходу, що поєднує зусилля батьків, вихователів, вчителів та правоохоронців. Інвестиції в безпеку дітей на дорогах сьогодні – це запобігання трагедіям і збереження життів завтра.

Після вивчення теоретичного матеріалу про формування уявлень про правила дорожнього руху у дітей 6-7 років, ми перейшли до практичної частини роботи. Дослідження сформованих уявлень про правила дорожнього руху у дітей цього віку проведено на основі участі 20 дітей (10 в експериментальній групі та 10 в контрольній). Для виявлення рівня сформованості уявлень про правила дорожнього руху використовувалися критерії, показники та діагностичні завдання, засновані на роботах (Г. Беленька, О. Білан, А. Богуш, А. Бурова, О. Вишневський, Н. Гавриш, Л. Гарбар, У. Гольцварт-Петер, Г. Гуменюк, Л. Гураш, К. Крутій, Н. Кудикіна, Н. Лисенко, А. Обертинська, Н. Пихтіна та ін.).

За результатами констатувального етапу дослідження було виявлено, що рівень сформованості уявлень про правила дорожнього руху у

дітей 6-7 років у вибірці різний. 20% дітей з експериментальної та контрольної груп мають високий рівень, по 50% - середній, і по 30% - низький. Деякі діти мають глибоке розуміння правил і можуть приймати рішення в складних ситуаціях, інші мають базове розуміння, а діти з низьким рівнем не знають основних правил і не розуміють, як поводитися на вулиці. Це підкреслює необхідність проведення додаткової роботи з реалізації педагогічних умов, спрямованих на формування уявлень про правила дорожнього руху.

На формувальному етапі дослідження ми вибрали зміст роботи з формування уявлень про правила дорожнього руху у дітей 6-7 років відповідно до гіпотези та мети створення ефективних педагогічних умов. Для цього ми збагатили предметно-просторове середовище групами матеріалів: (макет перехрестя, набір дорожніх знаків, настільні дидактичні, створена бібліотека карток, машинки і манекени, віконце для отримання водійських прав», дорожня розмітка на підлозі, ігрові панелі з картинками). Також були розроблені та впроваджені ігрові освітні ситуації у спільну діяльність педагога і дітей. Важливим було також розробити форми роботи щодо залучення батьків до процесу формування уявлень про правила дорожнього руху у дітей 6-7 років. Цей підхід допомагає підвищити безпеку дітей на дорозі та зменшити кількість дорожньо-транспортних пригод, пов'язаних з недотриманням правил дорожнього руху.

Для оцінки динаміки рівня сформованості уявлень про правила дорожнього руху у дітей 6-7 років було проведено контрольний етап експерименту, використовуючи ті ж методики, що і на констатувальному етапі. Результати показали, що діти з експериментальної групи продемонстрували підвищення рівня сформованості уявлень на 20% у категорії високого рівня і на 20% у категорії низького рівня, при збереженні кількості дітей із середнім рівнем. Це свідчить про ефективність реалізованих педагогічних умов для формування уявлень про правила дорожнього руху у дітей 6-7 років. Водночас у дітей з контрольної групи не було змін у їхніх уявленнях про правила дорожнього руху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережи себе, малюче! Заняття з безпеки життєдіяльності у старшій віковій групі ЗДО: [навч.-метод. посіб.] / [упоряд. М. М. Догадайло]. Харків : Основа, 2018. 125 с.
2. Гарбар Л. Азбука дорожнього руху. *Дошкільне виховання*. 2003. №2. С. 16-18.
3. Гольцварт-Петер У., Мюллер-Вольфангель У. Я вивчаю Правила дорожнього руху: [для дошк. і мол. шк. віку]; пер. з нім. Р. Матієв ; іл. та обл. Г. Хілгерт. : Навчальна книга – Богдан, 2009. 24 с.

4. Дорожня безпека для дітей дошкільного віку / Б. Караулов [и др.] ; МВС України, Державна автомобільна інспекція. Київ. : Аванті, 2007. 64 с.

5. Листопад О. Інтеграція STEAM-підходів у реалізацію здоров'язбережувальної освіти дітей дошкільного віку. *Фізична культура і спорт. Виклики сучасності*: збірник тез доповідей V Всеукраїнської науково-практичної конференції, 21 листопада 2025 року, Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2025, С. 236–239.

6. Листопад О., Гуданич Н. Фасилітативна підтримка безпечної поведінки здобувачів освіти в медіасередовищі. *Безпека дітей в Інтернеті: попередження, освіта, взаємодія*: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 10–14 лютого 2025 року / уклад. С. М. Єфіменко; за заг. ред. Г. В. Скрипки. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2025. С. 148–152.

7. Обертинська А. П. Бережи себе, малюк!: [навч. посібник]: для дітей дошк. та мол. шк. віку Київ. : Росава, 2006. 125 с.

Кудрявцева О. А., Мельничук С. В. ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО МОРАЛЬНІ НОРМИ У МОЛОДШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ПЕРЕГЛЯДУ МУЛЬТФІЛЬМІВ.....	46
Листопад О. А., Кирилова Д. С. РОЗВИТОК СЛОВЕСНОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ У ПРОЦЕСІ СКЛАДАННЯ КАЗОК.....	51
Листопад О. А., Лучицька О. А. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ.....	55
Листопад О. А., Прокопчук А. С. ЕТИЧНА КУЛЬТУРА ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ІНДИКАТОР ГУМАНІСТИЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ.....	59
Листопад О. А., Садовенко О. В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ У ДІТЕЙ 6-7 РОКІВ	63
Мардарова І. К., Бондаренко С. О. СИСТЕМА РОБОТИ З ВИХОВАННЯ ЧУЙНОСТІ ДО ПРИРОДИ У ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ПРОГУЛЯНКИ	67
Мардарова І. К., Георгієва Т. С. СИСТЕМА РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО СЕБЕ І СВОЮ СІМ'Ю У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВИХ ІГОР	71
Мардарова І. К., Гуренко Ю. О. ЦИФРОВА ГІГІЄНА ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК СКЛАДНИК СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	76
Мардарова І. К., Казотій А. В. СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ 3-4 РОКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МАТЕМАТИЧНИХ КАЗОК	81
Мардарова І. К., Кукузей А. І. СИСТЕМА РОБОТИ З РОЗВИТКУ МОВНОГО ЕТИКЕТУ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ СПІЛКУВАННЯ З ДОРОСЛИМИ І ДІТЬМИ.....	84
Мардарова І. К., Мутавчи В. І. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	89
Мардарова І. К., Тарасенко А. В. ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ДРУЖНЬОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗДО.....	94